

Ринок по-багатому

Експерти застерігають: земельний ринок із концентрацією 200 га в одних руках може і справді перетворити Україну на сировинний придаток
» стор. 5

Столиця «Щедрика»

У Тульчині оновили музей Миколи Леонтовича, чия мелодія стала позивною американських космічних кораблів та музикою голлівудської комедії
» стор. 13

Ситі на святі

Мінімальна вартість новорічного столу-2020 на одного мешканця України становитиме від 500 до тисячі гривень
» стор. 2

Україна молода

Середа, 27 листопада 2019 року

№ 133 (5590)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 24,053 грн
1 € = 26,478 грн
1 рос. руб. = 0,377 грн

Прорвало не лише Трубу, а всю Зе-каналізацію

Записи в кабінеті директора ДБР не є фейком

» стор. 6—7

«Б.А.Й.» і Труба.

Олег Пендзин
член Економічного
дискусійного клубу

«Експерти підрахували, що святковий стіл на вісім осіб з алкоголем, але без надмірностей, обійдеться приблизно у 3,5 тисячі гривень. За ці гроші можна купити традиційні для українського меню страви: салати, м'ясні та рибні продукти, овочі, фрукти, кондитерські вироби, напої. А ось за делікатеси доведеться окремо доплатити не менше 500 гривень».

ДУМКА З ПРИВОДУ

Сверблячка турборежимного перерозподілу

Навіщо такий поспіх у приватизації української землі?

Муса ТАЇПОВ,
спеціально для «Україна молода»
Париж, Франція

Уважно спостерігаю за подіями, що відбуваються в Україні... І відчуття грандіозної афери, яку збираються повернути депутати парламенту, мене не полишає. Чому? Бо ще до першої російсько-чеченської війни я брав участь у розробці «Проекту приватизації» в Чеченській Республіці Ічкерія. Ми тоді дуже ретельно обговорювали всі варіанти, зважували їх плюси і мінуси. Пам'ятаю, якого важливого значення надавав майбутній приватизації президент Джохар Дудаєв, як не квапив, але вимагав від членів комісії «особливої уваги». Пам'ятаю гарячі суперечки і можу сказати, що навіть попри емоційні дискусії спогади мої особисті про роботу всіх членів комісії залишилися найтепліші. В ній не було жодного «дербанщика», зацікавленого у відстоюванні чи то власних, чи кланових інтересів.

І мене дивує, що сьогодні в Україні, частина території якої перебуває під російською окупацією, так активно прощовхується питання саме з продажу величезних площ угідь в одні руки. Невже й справді інших проблем, які потребують нагально-го вирішення, немає?..

Наразі, проживаючи у Франції, я чітко бачу ставлення до спільної, народної власності французів, що мають багатовікову історію суверенітету, і — ставлення до такої власності «постсовка». Повірте, різниця величезна! У Європі давно створено спеціальні державні інститути контролю за обігом землі, гарантії для фермерів і землекористувачів. І саме держава є гарантом від спекулятивних перевертнів, оберігаючи громадян країни (і тим самим зберігаючи суверенітет Франції) від усляких сумнівних угод. Зараз, спостерігаючи за поспішністю, з якою нинішній склад Верховної Ради ухвалює земельні закони, я задаюся питанням: «якому народу вони слуги»? Може, ці «нові обличчя» — тимчасові виконавці, завдання яких — швиденько прийняти потрібні якимось групам закони і потім піти в небуття, залишивши Україну в рабстві «нових» господарів?..

Нагадаю: під час Другої світової війни фашистська Німеччина вивозила з окупованої України в тому числі й чорноземні ґрунти, намагаючись «прижити» їх у себе. Боюся, що після таких стрімких приватизаційних ініціатив новим господарям оптимальніше буде «видавити» населення, створивши йому нестерпні умови. А для приватизованої ними землі після прийняття «необхідних законів» знайдуться нові працівники, змушені працювати на новоспечених землевласників за копійки.

Зазначу з власних спостережень: сьогодні європейці, які одного разу спробували українські сільськогосподарські продукти, стають буквально їх фанатами. Чому? Бо одного разу відчувши живий смак продукції, вирощеної на українській землі, забути його неможливо! Чому української сільськогосподарської продукції в Європі досі так мало? Чому досі так мало магазинів, які торгують українською сільськогосподарською продукцією? Це окреме цікаве питання, яке потребує відповіді від влади України. Бо саме влада України в хорошому сенсі має любувати інтереси своїх виробників і надавати їм протекцію. Керівники країн Європи саме так і роблять! Бо будь-який якісний продукт — це бренд країни і довіра до неї, пов'язана з повагою до виробника! Пригадуєте вислів «німецька якість»? На повазі й довірі міжнародної спільноти значно успішніше можна забезпечити і добробут для громадян своєї країни! А той, хто законодавчо «вбиває» ексклюзивних фермерів-виробників, готує народ до злиднів або до витіснення.

З повагою до українського народу, гаранту суверенітету країни! ■

Продовження теми стор. 5

НА ФРОНТІ

Уже й не приховують своєї присутності

На Донбас для випробування нових зразків озброєння прибув російський спецназ

Леонід ШКІЛНДЕЙ

За минулу добу збройні формування Російської Федерації та їхні посіпаки 8 разів порушили режим припинення вогню. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими домовленостями мінометів калібру 82 мм, гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів та іншої стрілецької зброї.

На Луганщині в зоні відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» ворог здійснив обстріли поблизу Старогнатівки та біля Мар'їнки.

У Донецькій області, де відповідальність несе оперативно-тактичне угруповання «Північ», російські окупаційні війська обстрілювали позиції наших захисників неподалік Луганського, Троїцького, Кримського, Новолуганського і Зайцевого.

ГАМАНЕЦЬ

Ситі на святі

Мінімальна вартість новорічного столу-2020 на одного мешканця України становитиме від 500 до тисячі гривень

Ірина КИРПА

Падіння курсу долара дозволить українцям «весело зустріти Новий рік» при витратах, які лише на сім відсотків перевищують торішні.

На думку голови Асоціації постачальників торговельних мереж Олексія Дорошенка, ціни ростуть повільними темпами через те, що у 2019 році інфляція становить лише 7,3%, а це мінімальний показник за останні п'ять років.

Тому мешканці України поки що не мають потреби робити продуктові запаси та напередодні свята змітати з полиць усе істівне, як то кажуть, «на випадок атомної війни».

— Експерти підрахували, що святковий стіл на вісім осіб з алкоголем, але без надмірностей обійдеться приблизно у 3,5 тисячі гривень, — розповів член Економічного дискусійного клубу Олег Пендзин. — За ці гроші можна купити традиційні для українського меню страви: салати, м'ясні та рибні продукти, овочі, фрукти, кондитерські вироби, напої. А ось за делікатеси доведеться окремо доплатити не менше 500 гривень.

Із класичних для новорічних свят страв значно подорожчав хіба що «Олів'є». А ось імпортні продукти за цей час не сильно додали в ціні, а деякі навіть подешевшали. Адже

25 листопада втрат серед особового складу Об'єднаних сил через обстріли не було. Але, на жаль, є постраждалі серед цивільного населення. Окупанти цинічно вели вогонь по Мар'їнці. 27-річна Юлія йшла містом зі своєю маленькою півторарічною донькою, коли куля пробила їй грудну клітку та влучила у ліве плече. За оцінками лікарів, стан пораненої стабільний.

Українська сторона Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін повідомляє, що збройні формування Російської Федерації нахабно провокують наші війська. За офіційною інформацією, вранці 26 листопада, російські найманці із застосуванням автоматичних гранатометів та великокаліберних кулеметів неодноразово стріляли зі своїх позицій у районі Петрівського по наших позиціях поб-

лізу Старогнатівки. Російські окупанти продовжують вести вогонь у безпосередній близькості до меж ділянки розведення. Спровокувавши вогонь у відповідь, вони вочевидь сподіваються на те, що наші захисники влучать по ділянці розведення №3 «Петрівське». Об'єднані сили наразі вогонь у відповідь не відкривають, але готові до адекватних дій.

Міноборони з посиланням на дані Головного управління розвідки повідомило, що на Донбас для випробування нових зразків озброєння прибув російський спецназ. Як зазначається, минулого тижня у зв'язанні з частини 1 (Донецьк) і 2 (Луганськ) АК ЗС РФ прибули російські спецназівці із засобами технічної розвідки та снайперськими гвинтівками, у т. ч. невстановленого зразка. Ці кадрові військовослужбовці ЗС країни-агресора вивчали обстановку в районах передових позицій із використанням завезеного ними обладнання і виконували завдання у складі снайперських пар і розвідувальних груп.

До речі, відповідно до наказу командувача Об'єднаних сил, усі контрольні пункти в'їзду-виїзду на лінії розмежування в межах проведення операції Об'єднаних сил із 1 грудня 2019 року переходять на графік зимового періоду. Контрольно-перевірочні заходи та пропуск осіб і транспортних засобів через лінію розмежування буде здійснюватися щоденно з 08.00 до 17.00. ■

Експерти радять готувати курку — вона в ціні не зростає.

завдяки зміцненню гривні для імпорту зараз створено дуже сприятливі умови.

Експерти відзначили цікавий парадокс: для тих українців, чия зарплата не перевищує позначку в 4-6 тисяч гривень на місяць, доступними за ціною залишаються такі продукти, як хліб, овочі, фрукти (які дорожчають щодня).

Зате для представників середнього класу, готових викласти за новорічне частвування більш значну суму та придбати продукти іноземного виробництва, навпаки, вартість новорічного столу зменшиться. Це правило діє за умови, якщо кількість вітчизняних товарів у продуктовому кошику українця становить приблизно 20%.

За минулий рік мінімально вросли ціни на м'ясо. Наприклад, вартість свинини та яловичини залишилася майже незмінною. Найдемократичнішою за ціною залишається курятина, експерти стверджують, що ціні на цю продукцію росте вже нікуди, отже вона навряд чи перевищить 80 гривень за кілограм.

А от м'ясо качки та гуски, яких традиційно готують на святковий стіл, навіть подешевшало: продавці просять у середньому від 250 до 400 гривень за тушку (торік ціни дохо-

дили до 350 гривень). Також більш доступними для народу стануть такі імпортні делікатеси, як червона риба та ікра: є надія, що до Нового року ця продукція здешевшає завдяки падінню курсу долара.

Зате на алкогольні напої спостерігається подорожчання на рівні 20—40 відсотків, тому тверезий спосіб життя дозволить значно заощадити.

Доповнити святковий стіл допоможуть ароматні мандарини та яскраві апельсини з Туреччини та Іспанії, поки що їх можна купити за ту ж ціну, що й минулоріч: мандарини продають за ціною від 22 до 28 гривень за кілограм, а от апельсини — по 40—45 гривень за кілограм.

Найбільшою статтею витрат для українців стануть кондитерські вироби, адже ціни на шоколадно-мармеладну продукцію підскочили в середньому на 30—40 відсотків. Проте можна знайти вихід і з цієї ситуації та приготувати домашній пиріг або смачний торт до Нового року самостійно.

А ще, як розповіли представники Асоціації «Українські імпортери риби та морепродуктів», напередодні новорічних свят постачальники зазвичай збільшують обсяги закупівель, що сприяє здоровій конкуренції на ринку. ■

■ ТЕРПЕЦЬ УРВАВСЯ

Знав, де впадеш — то й пісочку насипав

У Каневі за розпорядженням міського голови засипали каналізаційні люки

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

У Каневі вирішили радикально боротися з відкритими каналізаційними люками і засипали їх піском

Як повідомляють у Канівській міській раді, питання відсутності кришок на каналізаційних люках неодноразово порушувалося на нарадах та засіданнях за участі міського голови Ігоря Ренькаса.

Кажуть, комунальники купують і встанов-

люють нові кришки, але їх крадуть знову. Однак інші установи, які теж мають незакриті люки, зокрема, де прокладено мережі телефонного зв'язку чи інтернету, жодних дій для забезпечення людей від нещасного випадку не вживають.

Тож на початку листопада очільник міста Ігор Ренькас попередив, що в разі невирішення проблеми — перейде до радикальних дій.

«Ми граємося з вогнем! Не дай Бог у відкритий люк

Ось як каналізаційні люки «закрили» піском.
Фото з сайту Канівської міської ради.

впаде дитина! Даю тиждень на те, щоб накрити всі люки. Інакше — засиплю всі щелебом», — пригрозив комунальникам міський голова.

І виконав свою обіцянку. Після неодноразових звернень до всіх власників каналізаційних люків, розташованих по мі-

сту, з метою упередження нещасних випадків два незакриті каналізаційні люки, розташовані на вулиці Успенській та на повороті вулиць Калініна і Маяковського, було засипано піском. Про це міський голова сам повідомив депутатам міськради на останній сесії. ■

■ УСЕ МОЖЛИВО

Син Божий народиться по-новому

Митрополит Єпіфаній не виключає перенесення Різдва

Тарас ЗДОРОВИЛО

Життя сучасних українців припало на роки всіляких катаклізмів — щороку відбуваються непересічні події, як героїчні, так і трагічні, а часом й абсолютно непередбачувані. І ці переміни стосуються не лише світського життя, а й релігійного.

Досить несподіваною, хоча якоюсь мірою й очікуваною, стала заява предстоятеля ПЦУ, митрополита Київського і всієї України Єпіфанія, який назвав умову, за якої Православна церква України може почати офіційно відзначати Різдво за новим, григоріанським, календарем 25 грудня. А не традиційно, як звикли українські православні, за юліанським — 7 січня. Він сказав, що якщо в ПЦУ побачать зростання в українському суспільстві кількості тих, хто відзначає Різдво 25 грудня, то в церковний календар можуть внести корективи, й зазначив, що з цим питанням «не виникне жодних проблем». Водночас предстоятель Православної церкви України не береться прогнозувати, скільки часу знадобиться, щоб змінити дату цього великого свята.

Єпіфаній також попросив українців не забувати, що на сході нашої країни йде війна, й молитися про воїнів, які захищають Донбас, а також тих людей, котрі вимушено проживають на окупованих територіях.

Нагадаємо, що до 2017 року в Україні лише 7 січня було державним вихідним днем. Завдяки закону від 16 листопада 2017 року, ухваленому Верховною Радою України, вже третій рік поспіль офіційно святкувати Різдво Господнє можуть не лише православні та греко-католики, а й 25 грудня — римо-католики.

Додамо, що цього року Кабінет Міністрів затвердив перенесення деяких робочих днів у 2020 році: зокрема, 6 січня вирішили зробити вихідним і перенесли робочий день на 11 січня. ■

■ ФЛЕШМОБ

Помаранчевий міст, парасольки та браслети

Київський пішохідний міст у перший день акції «16 днів проти гендерного насильства» здивував киян помаранчевими вогнями

Світлана СЕМІВОЛОС

У понеділок о 17:00 на пішохідному мосту почався флешмоб під назвою «Розірви коло насильства» з парасольками, браслетами та танцями. У ньому взяли участь студенти та викладачі Київського університету імені Бориса Грінченка та активісти. Для безпеки та надійності біля мосту чергував патруль поліції, який після події роздав учасникам буклети з інформацією про домашнє насильство й те, як йому протидіяти.

Гасло флешмобу, співзвучне з його назвою, учасники повторювали кілька разів у різні сторони мосту, як символ інформаційного посылу на всю Україну. А сам міст запалав яскравим помаранчевим, символом протидії насильству, аби ще більше привернути увагу киян. Адже ті знають, що зазвичай міст осяє Дніпро різними мінливими кольорами.

Помаранчеві парасольки привертали увагу водіїв, що рухалися під мостом, і ті сигналізували у відповідь або просто уповільнювали рух, аби поглянути на яскраве дійство.

«16 днів проти гендерного насильства» — щорічна міжнародна кампанія. Вона розпочинається у Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (25 листопада) і триває до 10 грудня — Дня прав людини.

Завдання акції — привернути увагу громадськості до соціальних проблем, що досі існують у суспільстві, та запобігти домашньому насильству, поєднати зусилля для захисту прав кожної людини. ■

■ ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Трамплін для інновацій

У розбудову технопарку «Екополіс ХТЗ» планують вкласти мільярд доларів

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

На території Харківського тракторного заводу, що входить до складу бізнес-групи DCH Олександра Ярославського, невдовзі розпочнеться будівництво багатфункціонального технопарку. Автори ідеї вже зараз називають свій проєкт технореволюцією і готові за 13 років вкласти в його реалізацію мільярд доларів. «Екополіс ХТЗ» займатиме 150 гектарів, де розмістять бізнес-центри загальною площею 550 тисяч квадратних метрів.

Відбір майбутніх кластерів проходить з урахуванням теперішніх потреб міста та регіону.

Скажімо, сьогодні в ІТ-індустрії Харківщини працює 25 тисяч осіб, і кількість фірм даного профілю зростатиме далі. Але вже з наступного року дефіцит площ, які придатні для розташування таких компаній, сягне 60 тисяч квадратних метрів. Саме тому на території технопарку планують створити потужний ІТ-конгломерат разом із бізнес-інкубатором, акселератором для стартапів і навчальним центром, що співпрацюватиме з фізико-технічним інститутом, бізнес-школою та інститутом Конфуція, які діють у Національному університеті імені Каразіна.

Інноваційними проєктами займатимуться у технопарку Центр

наукових досліджень і розробок, оснащений сучасним обладнанням. На його базі створять агротехнологічний кластер, що матиме постійно діючі дослідно-демонстраційні майданчики з науковою складовою. У свою чергу, розподільний центр онлайн-торгівлі з власною логістичною системою тут планують як кластер, що здатний принести найбільш динамічний прибуток. Згідно зі статистикою, цього року обсяг ринку електронної продукції у регіоні зріс на 25 відсотків. Прибуток цього сектору склав майже 3,5 мільярда доларів. Розгалужена мережа автомагістралей поблизу «Екопарку ХТЗ» і прямий вихід на залізницю дозволяють вивести цей вид бізнесу на новий рівень.

Реалізація цього проєкту проходить у п'ять етапів і завершиться у 2033 році. Автори ідеї планують залучити до будівництва кластерів іноземних і вітчизняних інвесторів, оскільки статус індустріального парку передбачає певні податкові та митні переваги. ■

■ БРАТИ НАШІ МЕНШІ

Благодійна «КотоВасія»

Започатковано нове дійство для допомоги безпритульним тваринам

Світлана МИЧКО
Тернопіль

Діяльність громадської організації «Вірні друзі» на чолі з подрузями Алли та Костянтина Ляпандр, у Тернополі відома добре. Вона займається порятунком, лікуванням і прилаштуванням безпритульних тварин, а також бореться за дотримання їхніх прав і захист від жорстокого поводження. Чого тільки не вигадують ці самовіддані люди, аби вилучити все нові й нові кошти не лише на потре-

би своїх чотирилапих підопічних, кількість яких постійно зростає, а й для спорудження у перспективі комфортного притулку для нічийних собак і котів. Зокрема, постійно проводять так звані гаражні розпродажі, для яких усі бажаючі можуть приносити непотрібні їм речі — книжки, сувеніри, біжутерію тощо, які купують інші люди, а виручка йде на ліки та корм для тварин. Із такою ж метою було створено й благодійну крамничку одягу та взуття. А цього разу «Вірні друзі»

з допомогою інших організацій і волонтерів організували небачене досі в Тернополі яскраве масове дійство під назвою «Благодійний котоярмарок «КотоВасія».

Проходив він у найбільшому торговельно-розважальному центрі міста «Подолля», і чого там тільки не було! І майстер-класи з валяння іграшок і паперопластики, і виставка дитячих малюнків, і продаж сувенірів та інших виробів ручної роботи, і навіть виготовлення срібних перстнів

у присутності замовників. Усі виручені кошти, зрозуміло, підуть на потреби безпритульних чотирилапих. Став ярмарок і центром розповсюдження інформаційних матеріалів на такі важливі теми, як, приміром, стерилізація тварин, важливість допомоги безпритульним котам і собакам узимку, жорстокість і шкідливість хутового бізнесу. Ну і, звичайно ж, були присутні живі котики, підопічні «Вірних друзів», яких там же можна було «всиновити» чи «вдочерити», і шестеро з шістнадцяти справді знайшли того дня своїх господарів.

І організатори, і відвідувачі у захваті від того, як пройшов перший благодійний котоярмарок, тож сповнені ентузіазму продовжувати цю справу. ■

СИЛЬНІ ДУХОМ

Випробування на двох

Як засідання наукового товариства перетворилося на свято, влаштоване для Раїси Руденко

Раїса Опанасівна Руденко висловлює подяку за привітання.

Світлана СЕМІВОЛОС

У Київському планетарії товариство «Знання» організувало вечір вшанування 80-річчя Раїси Руденко напередодні року Миколи Руденка.

Винуватиця свята навіть не підозрювала, що насправді чекають її у залі. А давні друзі та знайомі сьогодні ладні цілувати їй руку, тож терпляче чекають, щораз позираючи на новопривулених.

Гостей тут навіть більше, ніж очікувалося: вхідні двері не встигають «перепочити», натомість організаторам доводиться шукати додаткові стільці, аби місця вистачило всім присутнім. Оскільки до свята є вільні хвилини, поцінуювачі літератури обступили невеличкий столик-книгарню зі скромною різноманітністю товарів. Серед них і книжка, яку презентуватимуть сьогодні.

«Почекайте ще трішечки, «новонароджену» ось-ось заберуть із пологового будинку», — заспокоює гостей Василь Неволов — письменник, професор, заслужений діяч мистецтв України. Сьогодні він ведучий та розпорядник часу, виділеного для привітань.

Невже в родині Раїси Опанасівни Руденко поповнення? Та ні ж бо, це лише жарт: «новонародженою» та довгоочікуваною гостею і є пані Раїса, яку з квітами та подарунками чекають друзі, товариші, колеги та прихильники. 80 років тому на світ з'явилася відома правозахисниця, журналістка, дисидентка, дружина і соратниця видатного борця за права людей, мислителя і Героя України Миколи Руденка. І ось у Київському планетарії іменинниця має приймати вітання напередодні знакового 2020 року, який Національна спілка письменників України, товариство Подольського, «Просвіта» та товариство «Знання» проголосили роком Миколи Руденка.

Свято починається з декламації вірша Миколи Руденка, а тоді так очікуване «Зустрічайте!» Гучними оплесками та добрими посмішками зустрічають винуватицю заходу. В поглядах людей — любов, повага та вдячність. Ця сильна та незламна жінка не залишає байдужим нікого. І цього вечора сюрприз, влаштований спеціально для неї, вдався.

Одним із перших вітань виголосив голова правління товариства «Знання», член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук Василь Кушерець. «80 років — це ще дуже мало», — зауважив Василь Іванович. До його думки приєднався і Василь Васи-

Василь Кушерець, Василь Василяшко, Раїса Руденко, Василь Неволов

Примірники презентованої книжки «Берегиня мудрости, доброты та свободи».

лашко — Заслужений журналіст, секретар товариства «Знання» та фактично ровесник Раїси Опанасівни (своє 80-річчя святкував у червні): «З моїх уст це має справжнє звучати, адже 80 мені вже минуло — і мені сьогодні здається, що це мало. Бажаю, щоб і Ви мали таке відчуття після цього ювілею!»

Хоч попереду ще багато сердечних привітань, Василь Неволов змінило русло свята: «Хочу повернути нас до другої події. Перша — це поява на світ Раїси Опанасівни у пологовому будинку. А зараз — до книги, яку ми хочемо сьогодні презентувати і яка з'явилася друком якраз напередодні».

Слово перейняв автор — Василь Кушерець: «Про що ж книга? Я вважаю, що про сильних людей, сильні ідеї та про ідеї, які роблять людей сильними. Вона про людей настільки сильних, що вони навіть поборили систему зсередини. Про силу Раїси Опанасівни, яка додалася до сили Руденка... Про цей невагомий зв'язок».

«Вона уособлює загальний портрет і тип української жінки, є конкретним носієм живих образів високого сучасного жіноцтва. Для багатьох вона була та є справжнім прикладом і жіночої відданості, і самопожертви заради ближнього, а ближнім для неї є той, хто потребує її допомоги», — так написано про Раїсу Руденку у спеціально підготовленій до свята книжці «Берегиня мудрости, доброты та свободи».

Книгу присвятили 100-річчю від дня народження Миколи Руденка та 80-річчю його дружини пані Раїси. У виданні — коротка оповідь про долю подружжя, поезія Миколи Руденка та десятки їхніх світлин, зроблених на різних континентах, у різних краї-

нах, куди через життєві обставини потрапляли Руденки.

«Доля підготувала їм важкі випробування на двох. Разом вони витримали тайфун моральних катувань, які мало хто витримав» (із презентованої книжки). «Що там якісь дев'ять років», — жартує пані Раїса про, певно, найтяжчий період свого життя — період заслання.

Роки ув'язнення, боротьби за високі ідеї у тяжких умовах зробили до жінок ще сильнішою, сформували єдиний колектив інтелектуальних ідейників, які несуть сьогодні науку людям, викладаючи, досліджуючи, творячи книги. І у такому бадьорому ритмі життя вони знаходять місце для свята й пошанування один одного: простих і водночас таких потрібних речей.

Іменинницю віншували щирими словами подяки, Борис Лобода — іще й грою на сопілці, Кирило Булкін — на гітарі, а ще віршами та піснями. «Сьогодні я почувала себе дуже ніяково», — зізнається пізніше Раїса Опанасівна. Не повірите, але іменинниця випадково потрапила на святкування свого ж 80-річчя, оскільки збиралася на засідання наукового товариства. У такий спосіб організаторам вдалося напустити туману в очі та заманити сором'язливим іменинницю на свято.

Попри вагомий внесок в історію та духовну спадщину української нації Раїса Руденко не визнає своєї значущості: «Всі ваші привітання я сприймаю не на свою адресу, а на адресу всіх жінок-політ'язнів. І я розумію, що всі ці заслуги — не мої, а я просто купаюся в променях слави свого чоловіка. Але у будь-якому разі я всім вдячна, що в цього вечора були зі мною». ■

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

«Хліб — під мітлу!»

Про геноцид очима і вустами його свідків

Сергій КРАСЮК
Донецька область

Роки, що відмежовують нас від великого українського Голодомору, не вивірили з народної пам'яті пережитого тоді жаху. Лихоліття 33-го невігойною раною муляють у душі кожного з нас: адже немає, либонь, жодної хати чи оселі, яку б обійшла остронь ця біда. Тож маємо, далєбі, повне право стверджувати (і з нами зараз уже солідарний майже весь світ!) про катастрофу воістину планетарних масштабів. Хоча, з іншого боку, остаточне світло на події тих років і досі повністю ще не проліто; адже всеохопні наукові дослідження їх первісних причин розпочалися лише зовсім недавно — за президентства Віктора Ющенка.

Якщо говорити про Донецьчину, то тут Голодомор знищив понад 100 тисяч працездатного населення. Смерть торкнулася своїм чорним крилом практично кожної місцевої родини, особливо ж лютуючи чим далі на північ. Отож не дивно, що саме у Святогірську — тихому мальовничому курорті, розташованому на перетині трьох областей (Донецької, Харківської і Луганської), відбулися пам'ятні заходи за участю мешканців декількох прилеглих сіл, учнівської молоді та вимушених переселенців із зони ООС. У центральній міській бібліотеці яблуку не було де впасти, але чи не найбільшою уваги удостоїлися все ж наддивовижу щемні і правдиві розповіді безпосередніх живих свідків тих подій — 92-річного ветерана Укрзалізниці Андрія Садовника та його дещо молодшої «посестри по нещастю» Зінаїди Гніденко (котра причому завітала сюди аж із доволі віддаленого села Пришиб).

Ось що, зокрема, вони повідали враженим дітлахам: «Перші тривожні передчуття незворотної біди зримо виникли ще у 1932 році. І хоча врожай було тоді зібрано начебто й непоганий, однак весь намочений хліб заслані до нас розпорядники й агенти політуправління заграбали, що називається, під мітлу! Ну й — як наслідок — улітку на польові роботи нікому було вже й виходити: адже люди просто мерли як мухи (щодень півтора-два десятки душ). Так що зовсім отоді не стало вже кому в полі працювати, та й не було кому шкелетів тих по-християнськи чи навіть хоч по-людськи упокоїти!..»

(Й далі, після невеличкої передішки — грізно насупившись і до знемоги стиснув кулаки): «Од-

нак я всім своїм розумом і серцем передчуваю ще жахливіші пощесті й голод, якщо цей чортів комедіант (демонстративно тикає пальцем у портрет відомого «квартильного» діяча. — Авт.) дозволить таки продавати нашу рясно освічену потом і кров'ю селянську землю. Тоді я його сам оцими суціль порепаними натрудженими мозолями схоплю за горло і удавлюю як останнього розпроклятого гада й засранця!» (А. В. Садовник).

«Мені, на щастя, вдалося влітати завдяки тому, що крадькома бігала на високий правий берег Сіверського Дінця і збирала там усіляку молоду зелену парость (чи, висловлюючись по-нашому: козельки, калачики і лопуцьки). Причому, по правді кажучи, це їдо особисто мною сприймалося як низпослана від самого Господа дивовижна манна небесна!.. Ну й, окрім того, якщо в когось іще по сусідству знаходилася у хазяйстві сяка-така пристойна тепла хустка, ковдра чи свитина, то вимінювали їх у жидів (які постійно тоді гондювали в нашій місцевості на своїх однокінних бричках) на жалюгідну жменьку висівок. І товкли те лушпиння у ступі з кропивом, лободом чи якимсь іншим зібраним нами зіллям, аби хоч трохи втамувати голод...» (З. О. Гніденко).

***

До речі, в державних архівах Донецьчини, як виявилось, немає жодної якісної фотографії, датованої тими страшними роками. Адже місцеві компартійні керівники ледь не на перебіг запевняли світове співтовариство, що в СРСР буцїмто завжди і все гаразд, забороняючи при цьому будь-які кіно- чи фотозйомки. Тому сьогодні ми можемо бачити висушені недоїданням дитячі трупи чи скотомогильники, ущерб заповнені спотвореними тілами українських селян, хіба лише на рідкісних фотокладах, зроблених зарубіжними журналістами. І скрізь на них, куди тільки не кинь оком, — одне й те саме болоче видовище: найродючіша у світі земля густо вкрита почорнілими опухлими привидами!..

Що ж, багатівікова історія роботячої української нації мала, на жаль, не одну печальну сторінку. Однак трагедія 1932-33 років — це нічим не виправданій кривавий злочин тодішньої більшовицької влади проти власного ж народу. Котрий за своїми страхітливими наслідками колись ще, я певен, увійде до рукотворної живої Книги найсумніших дат нашої планети!.. ■

■ ДЕПОРТАЦІЯ

Володимир БАДЯК, професор, головний редактор «Інформаційного бюлетеня» Об'єднання товариств депортованих українців «Закерзоння»

Ця птаха, що повертається весною з далекого краю у рідну домівку, втішаючи її господаря, символізує добробут, щастя та, як переконають малечу, приносить дітей. Із прадавніх часів лелеки гніздилися обабіч «срібнолентого Сяну», як поетично назвав ріку письменник Григорій Цеглинський. Звивисті із закрутками та мальовничі низинно-горбисті береги цієї ріки облюбувала людина ще в кам'яну добу, вони були в аурі прабатьківщини слов'ян, зафіксовані в літописах як білі хорвати, бужани, згодом бойки, лемки, волиняни тощо, котрі усвідомлювали себе руською (від давньої назви Русь, що не мала ніякого стосунку до ще тоді неіснуючої Московії) тобто українською людністю. Назви різні — народ один.

Відавнина зазіхали на ці землі ляхи, мадяри, навіть московіти. Драма настала у середині ХХ століття, коли комуністичні польський і радянський режими домовились про так званий «обмін населення», достеменніше — евакуацію українців із території Польщі, а польських громадян — із території УРСР на засадах «добровільності»; насправді, евакуація супроводжувалася насильством та вбивствами, бо автохтонна українська людність не хотіла покидати материнську землю. Історія, котру замовчували в радянські часи, нині відома. Внаслідок злочинних домовленостей близько 540 тисяч українців депортовано з рідних земель упродовж 1944-1951 років, у тому числі понад 140 тисяч осіб потрапили під акцію «Вісла», яка розפורшила їх у 1947 році по північно-західних теренах Польщі, аби вони якнайшвидше асимілювалися.

Не віцїліло жодного з майже 6 тисяч українських сіл

У 1951 році визначено міждержавну польсько-радянську лінію, що є чинною як польсько-український кордон, за котрим не віцїліло жодного з майже шести тисяч українських сіл, більшість — стерта з лиця землі. Лінія кордону не природна, надто пряма, запропонована міністром Великобританії Дж. Керзоном у 1920 році й визнана кордоном між Польщею і Радянською Росією, увійшла в історію як «Лінія Керзона», а територія за нею для нас, депортованих, — Закерзоння.

Очевидно «лінія» не стосувалася лелек, але вони, заставши на місці гостинних господарів домівки згарища та руїни, кудись подалися.

Збігли роки, «імперія зла» сягнула найвищої кризової стадії, заявила про сповідування загальнолюдських цінностей, а великий «простой советский человек» набував свого етнічного первородства, суспільно-політичної спільності; формувалися земляцтва, товариства, в тому числі в середовищі депортованих українців.

Тридцять років тому Дарія Саєнко, Любомира Ярославич і Марта Бретун — вихідці з Ярославщини та Перемишльщини — ініціювали створення відомого товариства у Львові. Ініціатори знайшли соратників, провели 10 листопада 1989 року Установчі збори, розробили статут Товариства, що отримало назву «Надсяння», визначили основні завдання і напрямки своєї діяльності: збереження популярності культурної спадщини батьківського краю; налагодження зв'язків з українськими громадами Польщі, сприяння їх діяльності; збір меморіально-документальних свідчень про виселення тощо. Збори обрали раду Товариства, головою — викладача Львівського політехнічного інституту, родом з Ярославщини, Володимира Середу. Абсолютна більшість перших членів Товариства мала багатий життєвий і професійний досвід, вищу або середню спеціальну освіту. Вони не забули свою улюблену птаха — лелеку, вмістивши її як визначальний образ в емблемі й печатці Товариства: птаха летить над просторами звивистого Сяну до рідної домівки.

Візуальний сюжет емблеми, створений надсянцем Петром Дзіндрою, напрочуд виразний, співзвучний з позицією Ярослава Сидора, який, повернувшись із виселення у Перемишль, узявся з однодумцями за свій кошт відбудувати зруйнований режимом військовий меморіал у селі Пікулічі поблизу Перемишля, де поховано близько двох тисяч вояків армії Української Народної Республіки, Української Галицької армії, січових стрільців тощо, очолив масові походи сюди в першу неділю після Зелених свят, започатковані у 1921 році. «Походи на Пікуліцькі Могили, — каже він, — це найбільша маніфестація присутності та історичної пам'яті українства в Перемишлі і на рідних землях, де нас після депортації 1945-1946 та 1947 років мало не було. Однак ми тут є...»

Мав підстави Ярослав Сидор дійти такого висновку після освячення двох меморіальних реліквій 9-10 червня 1990 року за участі тисяч людей із синьо-жовтими прапорами з Польщі, країн світу, низки областей України, зокрема Львівщини, на чолі з її керівником В'ячеславом

Чорноволом. У перший день у селі Млини біля впорядкованої могили творця Національного Славянства Михайла Вербицького, наступного дня у — поході до Пікуліч. У когось виникли побоювання щодо безпечності походу, бо не забулися довоєнні провокації, напади шовіністичних елементів, навіть порада відмовитись від нього, але абсолютна більшість із братами Ярославом і Мирославом Сидорами була налаштована рішуче — і похід відбувся. Колона, співаючи українських пісень, рушила з маевом синьо-жовтих прапорів та хрестом і хоругвами попереду, на її чолі був терновий вінок. У колоні видівся й самотній біло-червоний польський прапор як символ добрих намірів українців. Побоювання не справдилися. Влада, поліція забезпечили порядок, перемишльські поляки поведилися тоді розумно.

Священники освятили відновлені могили та металевий хрест, відправили панахиду; керівники делегацій Львівщини, Об'єднання українців у Польщі (ОУП) промовляли слова вірності polegлим воїнам та запевнення продовжити їхню справу, співали хори.

Присутність товариства «Надсяння» у цій справі відзначалася не тільки солідарністю з перемишльськими подвижниками, а й практичними діями, зокрема у виготовленні бронзової таблиці з написом «Борцям за волю України» роботи Петра Дзіндри для відновленого хреста в Пікулічах.

Відтоді, всупереч окремим сумнівам, запанувала впевненість про проведення щорічних пікуліцьких походів із духовим оркестром, за участі різних дипломатичних осіб України в Польщі, відомих Теодозія Старака, Геннадія Удовенка, Дмитра Павличка, а в громадському календарі товариства «Надсяння» з'явилася обов'язкова дата: поїздка в Пікулічі в першу неділю після Зелених свят і Млини — 4 березня і 19 грудня — дні народження і смерті отця Михайла Вербицького.

Перемишль як бастион української присутності

Дружні, ділові контакти надсянців з ОУП, його Перемишльським осередком не заборилися. У взаємодійних відносинах були зацікавлені обидві сторони. Надсянці мали в особі перемишльських колег надійних партнерів в отриманні різних паперів-запрошень, котрі вимагали польські бюрократи, аби дістати візи для поїздок у Польщу, у свою чергу, для Перемишльського осередку контакти з львів'янами були серйозною моральною підтримкою в умовах не прогнозованих, нерідко антиукраїнських експресів польських політиків.

Перемишльський осередок приваблював ерудицією, його поповнювали особистості, які зуміли повернутися, наче лелеки, з тих північно-західних теренів у батьківський край, прагнули тут жити, працювати, виховувати дітей у більш українському середовищі. Маємо на увазі осіб дійових, таких як Юліян Бак, котрий очолював відновлену українську школу ім. М.Шашкевича в Перемишлі, а від 1992 року учні школи стали учасниками походів у Пікулічі, о. Богдан Прах — нині ректор Українського Католицького університету у Львові, науковці Олександр Колянчук, Степан За-

Відзначення у Києві 9 вересня 75-ліття депортації вищі «державники» не помітили.

75 літ тому лелеки

Хрест пам'яті у Пікулічах.

Про виселення українців з етнічних земель, акцію «Вісла» і концтабір у Явожному як злочинну змову комуністичних режимів Польщі та СРСР

вариствами-побратимами «Лемківщина» й «Холмщина» при участі активістів ОУП, його часопису «Наше слово» зі значним документально-меморіальним фактажем, доробком і політичним спрямуванням та усвідомленням, що дозволили провести 22 жовтня 1994 року у Львові «Дні пам'яті і скорботи». У програмі «Дні» — богослужіння у церквах, «Вечір пам'яті», проїнятий ностальгічним репертуаром у виконанні як відомих артистів, так й аматорів, а також наукова конференція, сподаги, прийняття ухвали, заяви, звернень до глав України й Польщі. Документи підписали голови товариств, відповідно Володимир Середя, Ілля Чулик та Йосип Романюк. Важливо, що матеріали конференції опубліковані окремим виданням, у тому числі Угода від 9 вересня 1944 року про «обмін населенням», котру раніше майже не оприлюднювали.

Узагальнюючі викладені в документах конференції, виділимо найсуттєвіше. Передусім визнано та засуджено виселення українців з етнічних земель, акцію «Вісла» і концтабір у Явожному як злочинну змову комуністичних режимів Польщі і СРСР; заявлено вимогу щодо створення державної програми етнічного відродження Закерзоння та права повернення виселених унаслідок акції «Вісла» на батьківщину, заснування науково-дослідних центрів для вивчення трагедії українського народу та визначення політико-правової й оцінки як акту депортації, а виселеним — надання статусу депортованих осіб, спрощеної процедури перетину польсько-українського кордону для відвідання рідних місць, збереження меморіальних пам'яток; визнання членів Спільки українців-політв'язнів сталінського періоду в Польщі ветеранами-комбатантами нарівні з колишніми членами Армії Крайової; створення нормальних умов для задоволення національно-культурних потреб українців, які проживають на етнічних землях поза межами Української

броварний, Михайло Козак, активісти Степан Колосівський, Дмитро Богущ та низка інших, а також педагог Марія Туцька, котра у 2005 році очолила осередок.

Не применшуючи значення інших міст на Закерзонні, Перемишль був і залишається бастионом української тут присутності; очевидно, заслуга в цьому як наявної історико-культурної спадщини, так і діяльності національних подвижників.

Показово, що члени товариства «Надсяння», займаючись організаційно-нормативними, практичними питаннями своєї діяльності, передусім прагнули побувати тут, на рідних землях, і це їм вдавалося. Скромні здобутки надсянців набували розголосу, в тому числі завдяки зустрічам із відомими діячами культури, науки України, Польщі, народними депутатами, відновленням прадавньої «Маланки» та новачасного «Дня матері», позачергових Шевченківських вечорів, особливо з нагоди 130-річчя смерті Великого Кобзаря, не без гордості наголошуючи, що сповідають цю загальноукраїнську традицію, яка зародилася 1865 року в рідному Перемишлі. На вечорі вперше прозвучав хор «Надсяння» під орудою музикознавця Юліана Балуха.

Публічна діяльність Товариства захопила до створення понад 10 осередків в області, його зауважили засоби масової інформації, довівши, що так звана «добровільна евакуація» була не що інше, як депортація. До 50-річчя цієї драми товариство «Надсяння» підійшло з то-

ДОПОКИ?!

Бардак від
Смілянського,
або Вилкратаси Укрпошти

Андрій МАКОТА

с. Драбівці, Золотоніський район, Черкаська область

Шановна редакції «Україні молоді»! Пише вам постійний читач вашої газети, пенсіонер, дитина війни. Я неодноразово писав до редакції з різних питань і завжди отримував відповідь або надруковану замітку. Писав і щодо роботи нашої Укрпошти. За все моє життя я більшого бардака (даруйте на слові) не бачив! Мало того, що пошта в нашому селі працює лише два (!) дні на тиждень, то й тут частенько така плутанина, що розібратися — ціла проблема.

Деякі рази із цього приводу я телефонував у відповідні інстанції, але віз і нині там. Тож знову через вашу газету хочу описати свої митарства. Отримую газету за 26-27 жовтня №119. Чекаю вівторка. Глухо. У п'ятницю, 1 листопада телефоную у наше відділення зв'язку: де наші газети? «А нам, — відповідають, — 29 жовтня, тобто у вівторок, дали вихідний, бо ми 15 жовтня працювали. У п'ятницю вам усі газети принесуть». Чекаю п'ятниці, 1 листопада. Газет нема. Вкинули в суботу, 2 листопада, але вівторкового номера (як це часто буває) немає. Завідувачка відділенням заявила, щоб їй додому не дзвонили, а у відділенні вихідний, поштарка не відповідає.

Трохи зроблю відступ: я люблю спорт, усі види, але особливо — футбол. Але тепер, щоб мати можливість дивитися по телебаченню цей вид спорту (а його транслюють канали «Футбол 1», «Футбол 2», «2+2»), треба платити, адже ці канали заблоковані. І я тепер щомісяця плачу 170 грн за канали плюс 66 грн за газету, щоб прочитати про ці матчі та інші спортивні новини. Як правило, ваша газета дає цю інформацію у вівторковому номері, от чому мені потрібен саме цей номер газети.

Нагадую: останній номер, який я отримав, — 26-27 жовтня №119. Далі за 30 жовтня №121, за 1-2 листопада №122, а де ж газета №120?! Саме вівторкова, яку я так очікував! Відповіді не отримав.

За весь час, що я передплачую «Україну молоді», це вже не перший такий випадок. Розумію, що звертаюсь не за адресою, але поскаржився на Укрпошту — і хоч надія є: я не знаю, куди йдуть газети з Києва, хто їх формує і до кого звертатися у подібних випадках, але, може, керівництво відомства зверне на це увагу?

З повагою до всіх працівників «України молоді».

ПОЛІТПАРНАС

Війна іде...

Олександр ВРУБЛІВСЬКИЙ
Житомир

В країні іде війна. Нікуди не втекти.

Вона у кожному слові, кожній дії,

Які б не будували для тебе ти мости

І не вдівлявся в очі твоїм діям...

Війна востає в нас, заходить з нами в дім,

Сідає поряд... В ТСН-новинах

Сьогодні знову хтось загинув молодим,

Він так любив життя несамовито.

Лишається в душі лиш розпач дитвори

І слів бракує, лиш питання: «Доки?».

Є віра ще до тих, хто дивиться згори

І по офісерах никає «потоки»...

Гібридна іде війна, кидає нас у піт.

Змиритися з брехнею неможливо,

Допоки ріже Схід, той Ірод московит

І з того божевілля є щасливий.

І. ШИМАНЧУК

Рівне

Українській владі давно пора зрозуміти, що ніякі Мінські домовленості, розведення військ і т. зв. формула Штайнмаєра та Нормандський формат четвірки, як показала практика, не принесли і не принесуть миру на Донбас. Є лише українська формула: москалі — геть із нашої землі, платити за завдані Україні збитки і забирати до своєї Москви.

Маємо Будапештський меморандум, який, при бажанні країн-підписантів, може принести позитивний результат. Біда лише в тому, що підписанти цього договору не хочуть його застосовувати до агресора — Росії, яка його нахабно порушила. За це агресора треба карати, але підписантам цього не хочеться, бо в кожній країні, яка підписала цей меморандум, є свої інтереси щодо Росії. Президент Франції Макрон грає з Росією, називаючи її європейською державою. Президент США Трамп милується Путіним і не проти з ним встановити дружні відносини. Одна лише Велика Британія стоїть на

ТАКІ СУСІДИ

Пора позбуватися
ілюзій щодо сусідів

Гарантія миру — власна військова потуга

твердих позиціях щодо відповідальності Росії через отруєння своїх громадян у Солсбері. Німеччина хоч і не є підписантом, проте є найбільшим і найважливішим торговим партнером Росії через будівництво газопроводів, які Україні завдадуть збитків, а Німеччині принесуть прибутки. У кожній з цих країн свої інтереси, які не перегинаються з українськими. Тому основні і єдині союзники України — це сильні армія і флот.

Українська влада повинна виділити кошти на будівництво ракет різної дальності, у тому числі від 5 до 10 тис. км, освоєти виробництво озброєнь за новітніми технологіями, у тому числі й термоядерних,

оскільки ядерні держави нас обманули зі своїм меморандумом. Ввести в бойову готовність крейсер «Україна»; почати будівництво необхідних для боєготовності ВМС України військових кораблів, оскільки російський флот не зробить Україну боєздатною і не перетворить на морську державу. Військовий збір із платників податків не відмінити, а для олігархів і мільйонерів — підвищити в кілька разів.

Генеральний штаб час від часу повідомляє у ЗМІ, що Росія готується до широкомасштабного наступу на Україну, але від влади українці не чуять, що вона готується до спротиву агресору. Україна, як і раніше, веде сплячий спосіб жит-

тя, її заколисують баєчками про готовність до миру. Ніякого миру з Росією, як свідчить історія, ніколи не було і не буде. Росія віками вела війну з українцями, використовуючи для цього навіть голодомори. Керівники нашої держави повинні знати історію своєї країни і не піддаватися на самообман, що підтверджують події в Криму і на Донбасі. Мета Росії впродовж віків — привласнити собі нашу історію, а з України зробити провінцію, Малоросію чи Новоросію, і вона від цього задуму ніколи не відмовиться. Тільки об'єднаними зусиллями народу та армії ми можемо протистояти сильному, крвожерливому, варварському агресору. ■

У селищі Стара Прилука Липовецького району, що на Вінниччині, розташований чудовий палац, який достоту нагадує столичний Маріїнський красою своєї архітектури в неobarоковому стилі. Та не лише зовнішня краса палацу вражала споглядачів — споруда налічувала 43 кімнати, кожна з яких була прикрашена по-своєму. Ті, кому довелось бачити цю красу, згадували, що деякі палацові покої своєю оздобою нагадували іспанську Альгамбру: скажімо, вестибюль був прикрашений у мавританському стилі, панелі деяких кімнат були виконані з червоного дерева, а стіни й стелі інших прикрашали різнокольорова майоліка. Кому ж належала ця дивовижка?

Понад два століття тому магнат Вершицький почав побудову палацу, проте дуже швидко його власник змінився — ним став київський професор університету святого Володимира Фрідріх Мерінг, дворянин німецького походження, знаний лікар, меценат, батько не менш відомого у Києві громадського діяча Сергія Мерінга, що був міністром промисловості Української республіки часів Скоропадського. Та час пливе, змінюються уряди, господарі, і сьогодні в коліс величому палаці відбулися зміни далеко не в кращий бік: будівля зазнає руйнації, і якщо не бити на сполох, то ми позбудемося ще однієї перлини в короні палацово-замкових шедеврів України.

Вікторія СЛОБОДЯНЮК,
студентка Київського університету
імені Бориса Грінченка

Уже понад півсторіччя метро є невід'ємною частиною повсякденного життя більшості киян. Але, на жаль, короточасні подорожі цим видом транспорту не завжди приносять задоволення. В уяві одразу спливає образ «улюбленої» години пік. Та це й не дивно: нескінченний натовп, роздратовані пасажирі, тиснява... Можна вважати за щасливчиків тих, кому вдалося зайняти омріяні місця на сидіннях? Якби ж то: тут ще потрібно мати неабияку вдачу просунути ся до виходу, поки купа нетерплячих осіб на протилежному боці не почала вриватися у ледь відчинені двері. Тут можна заперечити — у тисняві, та не в образі. Але хто сказав, що метро — не найкраще місце для вирішення конфліктів?

Лихо та й годі... А давайте зараз усі

КРАЇНА МРІЙ

Блага метро

Чи є майбутнє у
столичної «підземки»?

разом постріємо про яскраве майбутнє нашого Київського метрополітену.

Тільки уявіть: ви стрімко крокуєте донизу світлого, чистого та просторого приміщення. Озираєтесь навкруги, а межі між підземною та наземною частинами начебто й немає. Замість бетонних стін — міцне прозоре скло. А кияни, неначе ті рибки в акваріумі, де для кожного знайдеться місце. Ось уже й до турнікетів підійшли: про квитки та жетони тут зовсім не згадують, натомість пропускають лише за відбитком пальців. Ніяких вам

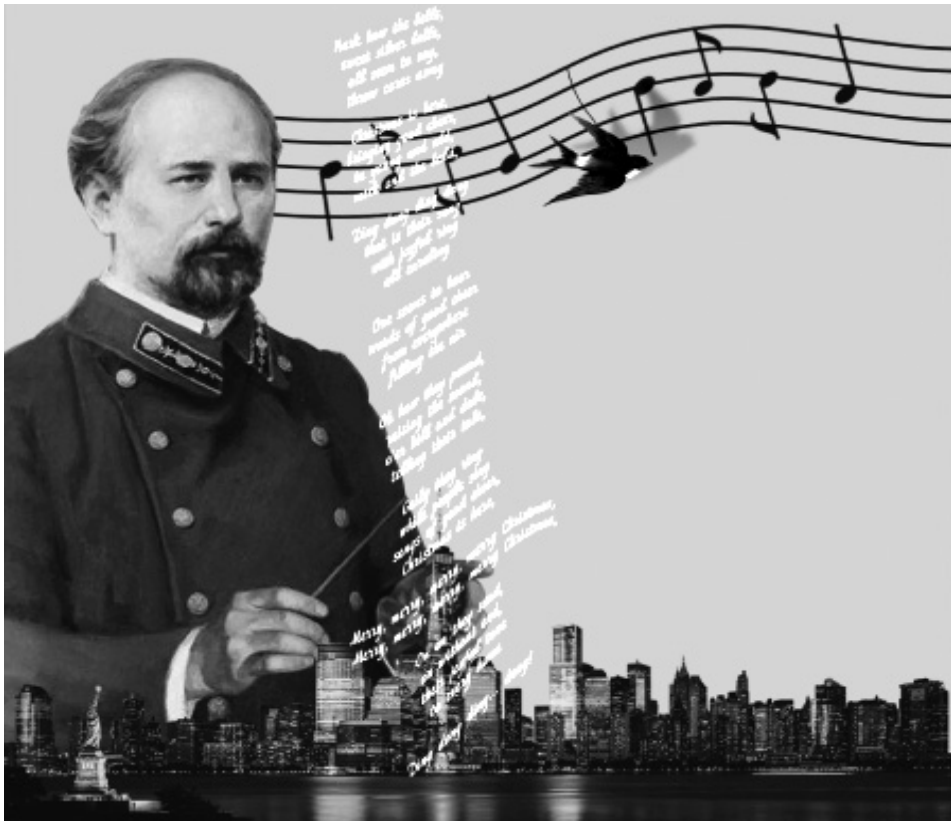
черг і метушні. Всі спокійно прямують далі. Хоч людей на платформі менше не стало, але у вагонах тепер є чим дихати. Ви, напевно, здивовані. Так, протиснутися всім до однієї комірочки вже неможливо. Після того як вага пасажирів досягає певного ліміту, двері вагону автоматично блокуються. Не хвилюйтеся, по своїх справах ви точно не запізнитесь, оскільки сучасні супершвидкісні поїзди доведуть вас з одного кінця міста до іншого лише за 10 хвилин. А у вагонах так тихо-тихо, як по ставку пливе сухий листок. Ніщо не завадить насолодитися улюбленою музикою або дзвінком від близької людини. Тішиться, що традиційно в руках пасажирів можна помітити книжку або ранкову газету, попри те, що в «підземці» є постійний доступ до інтернету.

На жаль, зараз мрії не зовсім збігаються з реальною картинкою, але все можливо. Хто, як не ми, перетворимо наші уяви у дійсність? ■

■ ТОЧКА НА КАРТІ

Столиця «Щедрика»

У Тульчині оновили музей Миколи Леонтовича, чия мелодія стала позивною американських космічних кораблів та музикою голлівудської комедії

«Щедрик» у композиторській обробці Миколи Леонтовича вже 100 років прославляє Україну.
Фото з сайту leontovychmuseum.org.ua.

Валентина САМЧЕНКО
Вінницька область

У кожну подорож ми їдемо за емоцією. У Тульчин Вінницької області можуть вирушати поціновувачі історичного детективу: і донині лишаються не до кінця з'ясованими обставини вбивства на початку 1921-го в сусідньому селі Марківка понад десятиліття тульчанина Миколи Леонтовича — активіста місцевої «Просвіти», експосадовця Української Народної Республіки, який відстоював автокефалію Української церкви, учителя, композитора. Можна знайти за 4,5 години їзди від Києва підтвердження розуміння 100 років тому урядом УНР на чолі з Симоном Петлюрою важливості культурної дипломатії, коли хор Кошиця за державний коштом за три роки зробив промоцію України в десяти країнах Європи понад двомастами концертами з незмінним виконанням «Щедрика». Можна просто пройтися «Леонтович арт-кварталом», де на узбіччях встановлено величезні музичні інструменти, чи центральною вулицею з іменем композитора, з якої зовсім недалеко вже й до його меморіального музею, який нещодавно осучаснили.

«Подільський Версаль», активіст «Просвіти» і... Суворов

Незважаючи на історичні перипетії, і донині у Тульчині можна відчуті колишній розквіт за часів, коли поселення у долині між невисокими пагорбами, в межиріччя річок Тульчинки й Сільниці на Поділлі, стало резиденцією претендента на польську корону Станіслава «Щенського» Потоцького. Він збудував тут у 1782 році розкішне палацо, яке отримало назву «подільський Версаль», а також храми, фабрики сукна, полотна, сідел, возів, оборонної зброї. Тульчин був столицею одного з найбільших магнатів із найбільшими земельними володіннями.

Утім уже з 1793 року, після другого поділу Речі Посполитої, місто опиняється у складі Російської імперії. У березні 1796-го звідси керує російською армією Олександр Суворов, який згодом став основним героєм російської присутності у Тульчині. Він — на баскому коні — з 1954 року стоїть пам'ятником на площі свого імені метрів за 700 навпроти паладу Потоцьких. Ця відстань віднедавна стала «Леонтович арт-кварталом».

Нині в місті проживає до 16 тисяч мешканців. Раніше розкішний палад Потоцьких не так давно почали реставрувати, зрозумівши після проведення у 2017-му першого OperaFest Tulchyn, що можуть збирати тут тисячі туристів.

Із 2017-го центральна вулиця Тульчина носить ім'я композитора Миколи Леонтовича. Навіть коли він тут жив — загалом тульчан не надто шанували учителя співів й активіста «Просвіти», каже дослідниця життя й творчості видатного українського

композитора мистецтвознавиця Валентина Кузик. Бо то така вдача провінційного пштибу: недолюблювати яскравих і неприємних та ще й проукраїнських активістів.

Оцінили Миколу Леонтовича лише після приїзду в Тульчин у 1920 році хору Стеценка разом із диригентом Павлом Тичиною (так-так). А в той час уже гриміла слава в Європі хору Кошиця, який співав «Щедрика» в обробці Леонтовича. Це тоді, на початку 1920-го, брюссельське видання Ons Vaderland писало, що зарубіжні країни мають повчитися в УНР як дбати про культуру! «Уряд Української Республіки підтримує національне мистецтво так високо, що є ідеалом для інших держав».

Наші 1920-ті: політичний детектив

А вже у ніч на 23 січня 1921 року Миколу Леонтовича — 43-річного композитора, який до того працював в уряді Української Народної Республіки і відстоював право існування Української автокефальної церкви, — у батьковій хаті у селі Марківка застрелив чекіст.

1 лютого, за архівними документами УНБ імені Володимира Вернадського (фонд 50), щоб ушанувати 9 днів по смерті Леонтовича, в Київському музично-драматичному театрі зібралися, зокрема, композитори і музиканти Кирило Стеценко, Дмитро Ревуцький, Борис Лятошинський, Григорій Верьовка, Гнат Хоткевич, дослідник Климент Квітка, художник Юхим Михайлів, актор і режисер Лесь Курбас, письменник Павло Тичина, Валер'ян Поліщук. Найперше — вони хотіли знати обставини та деталі вбивства й організували відповідний комітет.

Тіна Пересунько — дослідниця триумфу «Щедрика» за кордоном в оновленому музеї Миколи Леонтовича в Тульчині.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

Тульчинський період Миколи Леонтовича — 12 років.

Ця активність відомих діячів трохи розметушила відповідні органи — і 9 лютого з'явився секретний рапорт начальника Гайсинської районної радянської робітничо-селянської міліції про те, що «агент уездчека Гриценко выстрелом из винтовки убил сына священника с. Марковки...» Щоправда, цей папірець радянська влада приховуватиме десятиліттями.

У 1921-му, оскільки митці вимагали результативного розслідування, лише 2 березня офіційно повідомляють про смерть Миколи Леонтовича. А у квітні влада юридично зареєструє Комітет пам'яті Леонтовича (відкинувши з назви згадку про розслідування смерті), до якого ввійшли 53 члени: 45 персоналії та 8 творчих колективів. Це завдяки їм біля Володимирського собору у Києві з'явилася вулиця Миколи Леонтовича, провели 60 концертів, визволяли з Лук'янівської в'язниці митців і випрошували гроші для вдови Миколи Лисенка та родини померлого Кирила Стеценка.

Утім ближче до 1930-х уже помітно почали «прикручувати гайки». Справу про вбивство Миколи Леонтовича «зам'яли», у 1928 році взагалі визнали композитора «шкідливим націоналістом». Ще на початку 1926-го КПЛ, яке стало відповідно до віянь часу товариством, звинуватили у проведенні націоналістичної лінії, а через два роки розкритикували на урядовому рівні й ліквідували, «оскільки ім'я Леонтовича було визнано неактуальним для радянської доби». Про все це розповідає мистецтвознавиця Валентина Кузик.

Від ластівочки — до різдвяних дзвоників

Почала трохи скресати крига і стосовно непересічної для української історії постаті композитора Миколи Леонтовича у 1960-х. Ще у 1936 році американець українського походження Петро (Пітер) Вільховський, який працював для радіо NBC, переклав «Щедрик» англійською, якого на континенті презентував ще хор Кошиця 5 жовтня 1922 року, тоді ж у США було зроблено перший аудіозапис уже на той час знаменитої щедрівки. У 1955 році «Щедрик» уже можна було почути в різдвяному випуску CBS — американської телерадіомережі, однією з трьох найбільших у США. Щоправда, тривалий час переспів нашої щедрівки не ідентифікувався як композиторський твір українського автора.

У Тульчині з року 100-річчя Миколи Леонтовича, 1977-го, в будинку, де композитор переважно мешкав упродовж останніх 12 років, діє музей. Тим часом «Щедрик» став позивною мелодією американсь-

ких космічних кораблів «Спейс Шаттл». А хвилиною масової популярності став 1990 рік, коли на екрани вийшла рекордна за прокатними зборами американська різдвяна комедія Кріса Коламбуса за участю юного Маколея Калкіна «Один удома». Далі ще чотири сиквели.

У Тульчині минулого року за підтримки уряду та Мінкульту реалізувався проєкт «Леонтович Арт-квартал», відбулося урочисте відкриття пам'ятника «Щедрик». Цьогоріч у рамках проєкту «Ревіталізація Музею-квартири М. Д. Леонтовича в Музеї мелодії пісні «Щедрик» шляхом діджиталізації фондів та створення фізичного та віртуального інтерактивно-комунікативних просторів» програми «Малі міста — великі враження», який виграла Тульчинська міська рада, у закладі відбулися кардинальні зміни. Три експозиційні кімнати обновили сучасними стендами з QR code та інтерактивними тачпанелями. Відтепер кімнати присвячено темам «Життя Леонтовича», «Капела ім. М. Леонтовича» та «Щедрик». Детальну інформацію про найважливіші моменти життя та творчості композитора можна зчитувати з екранів, а також можна побачити багато автентичних речей. У меморіальній вітальні на столі стоїть подарований батьком на весілля композитору столовий сервіз. Там же улюблена книжка «Робінзон Крузо» 1880 року, яка належала Миколі Леонтовичу. Ноти з його підписом, його музичні інструменти...

Кімната «Щедрик» сформована з напрувань музикознавиці Валентини Кузик і молоді дослідниці Тіни Пересунько. Свої напрацювання музею надав і мистецтвознавець Анатолій Завальнюк. Партнером проєкту також стала Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тимірязєва, яка дуже допомогла зі збором інформації. «Завдяки QR code ви зможете закачати у свої гаджети ту чи іншу книгу про Леонтовича і таким чином забрати частинку музею із собою! — каже речниця проєкту «Малі міста — великі враження» Лілія Бевзюк-Волошина. Значний інформаційний масив музею викладено на його сайті leontovychmuseum.org.ua.

У день відкриття оновленого музею, 16 листопада, на облаштованій сцені в центрі Тульчина в рамках фестивалю «Від «Щедрика» до Carol of the bells» виконали з десятком варіацій найвідомішого твору Миколи Леонтовича колективи з різних міст України. А перед тим пройшла конференція «Щедрик» — мистецький арсенал України. Її учасники у кулуарах побіжно згадали про важливість внесення «Щедрика» до списку найцінніших надбань ЮНЕСКО. Щоправда, пропозиція Тульчинської ОТГ не може бути прийнятою у нішу збереження нематеріальної культурної спадщини, оскільки «Щедрик» Миколи Леонтовича є авторським твором. Утім це означає лише те, що потрібно знайти відповідну нішу.

...А особливим враженням відвідин Тульчина залишиться несподіваний спів у вітальні Будинку-музею Миколи Леонтовича Чоловічої хорової капели імені Ревуцького. ■

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Цей солодкий, запашний, гарний кекс знають у всьому світі. Штолен — традиційна німецька випічка, яка своєю формою та білим кольором повинна була «нагадувати» загорнутого у пелюшки Христа-немовля. Господині вкладають у таку випічку всю душу: там і цукати, і сухофрукти, і горіхи, і щось міцне та запашне. Словом, у всьому дійстві творення різдвяного кекса має відчуватися наближення свята, різдв'яних див і смачних сюрпризів. Печеться штолен за 3-4 тижні до свята.

Рецептами цієї дивовижної випічки ділиться знайома нам господиня з Калуша Люба Біріна. Рецептам пані Люби довіряють дуже багато господинь і чекають її порад стосовно такої випічки.

«Перший штолен спекла ще дев'ять років тому. Прижився він у нас. Чудово себе почуває в компанії з галицькими плячками. Перепробувала кілька рецептів, дам два, які, на мою думку, найбільш вдалі», — каже Люба Біріна, захоплюючи всіх до творіння різдвяного смаколика.

Дрезденський штолен від Іден

Тісто:
борошно 500 г,
свіжі дріжджі 60 г,
цукор 90 г,
молоко тепле 140 мл,
вершкове масло 250 г,
жовток — один,
сіль 1/3 ч. ложки,
ванільний цукор 8 г,
цебра 1 лимону.
Наповнення:
родзинки 225 г (можна кількох видів, темні і світлі),
цукати 250 г (різнокольорові, кількох видів),
мигдаль 175 г (іноді замінюю на волоські, або печу зовсім без горіхів),
ром 150 г (замінюю будь-яким фруктовим соком).
Обмазка:
розтоплене вершкове масло 100 г,
цукрова пудра 150 г.

Усі інгредієнти для наповнення змішати у великій ємкості та залишити на добу. Дріжджі розкришити, зали-

ти теплим молоком, присипати ложкою цукру. Залишити в теплом місці. В чашу міксера просіяти борошно, решту цукру, сіль, жовток, ванільний цукор та цебру. Додати розчин та замісити тісто. Наприкінці замісу поступово додавати розм'якшене вершкове масло. Вимісити до гладкості. Накрити, залишити підходити в теплом місці до підйому вдвоє (десь 2-2,5 години). Додати наповнення, промісити з ним, знову накрити та залишити для повторного підйому (ще десь на годину).

Готове тісто розділити на дві частини. Кожну розкачати в прямокутник-овал. Скласти вдвічі, але не рівно, з нахльостом (ступінчатою складкою).

Перекласти на деко на відстані одне від другого. Накрити плівкою, залишити хвилин на 20-30. Пекти при 180 градусах приблизно 40 хвилин. Готовність перевірити паличками.

Теплі штолени промастити розтопленним маслом та обва-

СВЯТКОВИЙ СТИЛ

Мов маля у пелюшках

Готуємо різдвяний смаколик, який визріває... три тижні

Штолен цукатів і горіхів повен.

Люба Біріна.

ляти в частині пудри. Залишити вистигати. Ще раз обсіяти пудрою (весь штолен має бути в пудрі). Тоді кожен замотати в фольгу та залишити дозрівати на три тижні (просто поміщаю на підвіконня в кімнаті).

Різдвяний штолен

Тісто:
750 г борошна,
125 г цукру,
250 мл молока,
350 г вершкового масла (замінила 200 г масла і 100 г смаль-

цю, дуже вдало, бо смалець дав додаткову крихкість),
80 г дріжджів свіжих (і ще 2 чайної ложки цукру),
1 пакетик ванільного цукру,
1/4 ч.л. молотого кардамону,
1/4 ч.л. молотого імбиру.

Наповнення:
родзинки 450 г (можна кількох видів, темні і світлі),
цукати 200 г (за рецептом цитрусові, але я дала шматочки своєї фруктові пастили, дуже сподобалося),
мигдаль 150 г (можна замінити

ти на волоські або зовсім без горіхів),
ром 150 г (згодиться будь-який фруктовий сік).
Обмазка:
розтоплене вершкове масло 100 г,
цукрова пудра 150 г.

Хід роботи ідентичний першому рецепту. Тільки формую не два, а три штолени.

Отже ще можна встигнути долучитися до створення різдвяного солодкого дива! Святкового натхнення на смачну випічку! ■

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Що вам сказати! У Люби Біріної стільки рецептів, що лиш штоленом не обійшлося. Як і знала, і навіть дуже задоволена з новеньких «кулінарних знахідок» пані Люби. «Не можу не поділитися моїм улюбленим лимонним тартом», — каже вона. — Це щось середнє між випічкою і десертом. Печу вже кілька разів поспіль, і він — пречудовий».

Класичний лимонний тарт

Нагадаємо, що тарт — це типовий для французької кухні відкритий пиріг із пісочного або будь-якого іншого тіста. Отже, починаємо.

Основа:
борошно 220 г,
порошок д/п 0,5 чайної ложки,
цукор 50 г,
холодне масло 100 г,
1 жовток,
1-2 столової ложки води.
Начинка лимонна:
3 яйця,
2 жовтки,
160 г цукру,
120 мл свіжого лимонного соку,
150 мл вершків 30%.
Білкова начинка:
2 білки,
3 столові ложки цукру.

Тісто приготувати звичайним способом: перетерти борошно, цукор, порошок із холодним маслом до крихти. Додати жовток та воду, швидко замісити тісто (не ретельно, не до гладкості), помістити в холодильник на годину.

Розподілити по формі (24 см), наколотити виделкою, зверху накрити папером для випічки, випікати при 180 градусах 15 хвилин. Забрати папір і пекти ще 10 хвилин.

Дати охолонути. Залити начинку і помістити в духовку ще на 25 хвилин, так само при температурі 180 градусів.

Для начинки: збити в міксері яйця, жовтки і цукор до пишної бісквітної маси, додати решту компонентів, перемішати і вилити на тісто.

Для білкової начинки: збити білки, потім поступово додати цукор і збивати

НА ДЕСЕРТ

Смачні витребеньки

Відкритий пиріг і крем, захований у трубочки

Лимонний тарт — щось новеньке.

Ніжні та хрусткі трубочки просто тануть у роті.

до піків, викласти білкову суміш на тарт і випікати ще 10 хвилин.

Трубочки з кремом

«Невеличкі, ледь більше мізинця, з пісочно-дріжджового тіста, ніжні, хрусткі, тануть у роті. З цієї порції вийшло приблизно 50 трубочок. Головне при цьому — катати тонко тісто і добре пропекти», — починає кулінарну подорож у смачний світ Люба Біріна.

Тісто:
борошно 460 г,
масло 82% 200 г,
розпушувач 0,5 чайної ложки — перетерти в крихту.

Окремо змішати свіжі дріжджі (15 г) зі столовою ложкою цукру, додати натуральний йогурт (100 мл, можна кефір, нежирну сметану), 2 жовтки. Ввести до крихти, замісити тісто. Відразу виробляти, не треба залишати, щоб підійшло.

Розкачати тісто товщиною до 0,3-0,5 см, порізати смужками шириною 1,5-1,8 см. Накрутити на залізнi трубки на 4 витки, не більше.

Пекти при 180 градусах (я пекла порціями, бо не маю так багато форм-трубок, кожна порція пеклася 16-17 хвилин, але слідкуйте, духовки різні, має бути гарно пропечена трубочка).

Спечені трубки зняти з форм, охолодити. Начинити кремом (начиняла мішком із круглою насадкою без зубців), притрусити пудрою.

Крем: зварити пудинг (брала ванільний польського виробництва) в 300 г молока, додавши 50 г цукру, охолодити, додати 100 г білого згущеного молока, перемішати. Ввести в сепараторну сметану (350 мл) і все разом збити, вийде чудовий, густий, повітряний крем. Коли немає сепараторної сметани — можна використати вершки, більше 30% жирності. У випадку вершків — збити їх окремо, додати пудингову масу і дуже акуратно вимішати ручним вінчиком.

Кулінарна майстриня з Калуша Люба Біріна радить не боятися експериментувати на кухні, каже, що все спечеться-приготується, якщо є бажання, мотивація і натхнення. І бажаеться смачного! ■

ПРО ЗАПАС

Смачна традиційна тушонка

Тетяна ЗІНЧЕНКО

«Ще з дитинства любився мені тушонка, і зараз, коли майже ніхто не робить заготовок, я по-старомодному кілька разів на рік готую тушонку і топлю шкварки», — каже львів'янка Люба Качмар, яка ділилася своїми рецептами з читачами «УМ» у минулому номері. Мати стратегічний запас «про всяк випадок» — цілком слушна порада. Отже, спробуйте приготувати цю смачну й дуже ароматну страву.

«М'ясо беремо лопатку чи шинку, залежить, яка тушонка вам більше до вподоби — жирніша чи сухіша, — каже пані Люба. — На дно банки 0,5 л кладемо 3-4 горошини чорного перцю, 1 горошину духмяного, 1 лавровий лист, 0,5 ч. л. солі. Потім викладаємо м'ясо, порізане досить великими шматками. Майже вгорі досипаємо ще 0,5 ч. л. солі. В банку наливаємо 1-2 ст. л. води. Накриваю кришкою — і в холодну духовку. Включити на 180 градусів, як закипить, зменшити температуру і готувати 4-5 годин, щоб ледь булькало. Тоді витягнути і можна одразу закатати, а якщо трохи соку вивітрилося, то можна залити розтопленим смальцем, а тоді закатати». Як наголошує господиня, тушонка смакує просто на хліб, а також до макаронів, картоплі, гречки. Вона завжди виручить, коли свою родину треба нагодувати дуже швидко. ■

■ ФУТБОЛ

Чекати залишилось недовго

Експерти ФІФА позитивно оцінили процес впровадження в Україні системи «відеоасистента» рефері

Григорій ХАТА

Яким би перспективним та привабливим не був проєкт, у нього завжди знайдуться свої критики.

Ідея запровадження в футболі системи відеоповторів, які мали мінімізувати кількість суддівських помилок, від самого свого народження мала велику армію опонентів, до якої входив і колишній президент ФІФА Йозеф Блаттер.

Утім після зміни керівництва Міжнародної футбольної асоціації та появи нових облич біля керма Європейського футбольного союзу процес запуску системи VAR набув системного характеру.

Експерт УЄФА Мішель Платіні впевнений, що цей процес незворотний, хоча й переконаний, що VAR — це красива дурниця, котра не вирішує суті проблеми, але порушує динаміку та жвавість футбольного життя.

І справді, інтерпретаціями побаченого на відеоповторах займається жива людина, і у випадках із призначенням пенальті за гру рукою у штрафному майданчику навіть після серії додаткових переглядів можуть виникнути різночитання.

Проте найбільше обурення у футболній сім'ї нині викликає прискіпливість системи ві-

Після всебічного тестування системи VAR в Україні готуються з 2020 року розпочати її повноцінне використання. Фото з «Фейсбуку».

деоасистента рефері. Її здатність розглядити найдрібніше порушення в найбільш гарячі моменти поєдинку в одних випадках дозволяє арбітру скасувати неправомірне взяття воріт або ж призначити в спірному епізоді пенальті. У кожному з

таких випадків невдоволеною буде одна зі сторін дуелі.

А поки в топових клубних чемпіонатах Європи намагаються оптимізувати процедуру використання VAR, в Україні лише готуються до її повноцінного впровадження.

Останнім часом вітчизняні судді активно знайомилися з функціонуванням інноваційної системи, вивчаючи в «офлайн-режимі» відеоматеріали, отримані з матчів прем'єр-ліги. Натомість уже кілька тижнів — на поєдинках чемпіонату краї-

ни до 19 років — наші рефері користуються послугами VAR у системі реального часу.

Минулого ж «уїк-енду» — під час поєдинку молодіжних команд «Динамо» та «Металург» (Запоріжжя) — взаємодію вітчизняних арбітрів з їхнім «технічним помічником» на клубному стадіоні «біло-синіх» оцінювали експерти ФІФА. Після чого президент УАФ Андрій Павелко заявив, що Україна готується подати до ФІФА заяву на використання системи VAR.

«Закордонні спеціалісти дали позитивні відгуки та залишились задоволені реалізацією програми дій з впровадження VAR в Україні. Повний висновок представників ФІФА буде найближчим часом відображено в спеціальному рапорті, отримавши який та завершивши виконання останніх пунктів програми, ми будемо готові подати заяву на використання системи відеоповторів у режимі онлайн. Залишилось зовсім трохи. Упевнений, 2020-й стане роком VAR в Україні», — заявив Павелко.

А в числі перших вітчизняних стадіонів, які отримають сертифікат на використання VAR, очікувано будуть домашні арени грандів — НСК «Олімпійський» у Києві та «Металіст» у Харкові. ■

■ ОРГПИТАННЯ

Ціна великих перемог

Через маніпуляції з даними московської антидопінгової лабораторії росіяни можуть позбутися права участі під національними прапорами на міжнародних турнірах

Григорій ХАТА

Розпочавшись у 2014 році, скандал, пов'язаний із масштабними фальсифікаціями допінг-тестів російських спортсменів, набирає нових обертів. Однією з ключових умов для повернення російській антидопінговій лабораторії міжнародної акредитації була вимога доступу експертів ВАДА до бази даних московської лабораторії, в якій, за словами її колишнього очільника Григорія Родченкова, напередодні зимової Олімпіади-2014 в Сочі відбувалися основні махінації з допінг-пробами російських олімпійців.

Дуже довго росіяни не допускали представників Всесвітньої антидопінгової агенції до своїх секретних матеріалів, утім, опинившись під загрозою продовження міжнародної спортивної ізоляції, наприкінці 2018 року були змушені підняти завісу таємни-

чості з лабораторії. Близько року фахівці ВАДА вивчали величезний масив даних, порівнюючи московські зразки спортсменів із біологічним матеріалом, який вони здавали в інших лабораторіях.

Зрештою, експертний комітет ВАДА дійшов висновку, що розходження в даних московської антидопінгової лабораторії з'явилися внаслідок «умисних маніпуляцій, які проводилися з метою приховання позитивного характеру допінг-тестів російських спортсменів».

У понеділок комітет із відповідності Всесвітньої антидопінгової агенції опублікував свою доповідь із рекомендацією відсторонити Росію від участі в міжнародних змаганнях на чотири роки, дозволивши російським олімпійцям змагатися на майбутніх літніх Іграх-2020 у Токіо під нейтральним прапором, а отримувати медалі без підняття національного прапора та виконання держав-

Російська футбольна збірна може втратити право на участь у фінальній стадії чемпіонату Європи-2020.

Фото з сайту pressball.by.

ного гімну. Подібну історію Російська Федерація вже переживала на «білій» Олімпіаді-2018 у Пхенчхані, й тепер вона може повторитися знову.

Затвердити рекомендації комітету з відповідності ще має виконком ВАДА, котрий збереться на своє засідання 9 грудня. І мало хто сумнівається, що в його членів знайдуться для російського спорту якісь пом'якшувальні обставини.

Утім не виключено, що заборона росіянам під національними прапорами змагатися на Іграх-2020 у Токіо буде «м'яким» для них покаранням за допінгові фальсифікації, адже з усіх боків у спортивному світі лунають пропози-

ції максимально повного відсторонення російських збірних від міжнародних турнірів.

Приміром, британське видання The Telegraph не виключає, що збірну Росії з футболу позбавлять права участі на чемпіонаті Європи-2020, де вона мала виступати в ролі співгосподарів турніру. На Туманному Альбіоні вважають, що команду Станіслава Черчесова на майбутньому Євро замінить збірна Шотландії, котра посіла третє місце за росіянами місце у відбірковій групі. Словом, на російський спорт чекає нова хвиля міжнародної обструкції. Питання лише в тому, наскільки вона буде тривалою та потужною. ■

МУЗИЧНИЙ ОЛІМП

Тейлор Свіфт побила Майкла Джексона...

Лише за кількістю нагород

Дара ГАВАРРА

Щорічна церемонія вручення музичних нагород American Music Awards 2019 не обійшлася без сенсацій і скандалів. Були тут, як завжди, переможці у номінаціях «Відкриття року», «Найкращий виконавець», «Найкраща композиція» та багато інших, зіркові гості та не менш зіркові учасники. Так, на сцені виступили улюбленці публіки Біллі Айліш, Селена Гомес, Крістіна Агілера, Шон Мендес, Каміла Кабелло та багато-багато інших. Спеціальний номер до 25-річчя легендарного альбому Dookie підготувала група Green Day. Ще один чвертьстолітній ювілей дебюту на American Music Awards відсвяткувала легендарна Тоні Брекстон.

Та найбільшою сенсацією цього горічного церемонії, без сумніву, стала суперпопулярна в США та й не тільки поп-виконавиця Тейлор Свіфт, адже цього року вона отримала п'ять нагород (улюблене відео, улюблений альбом, улюблений виконавець, дорослий виконавець та виконавець року), що в сукупності в її творчій кар'єрі склало аж 29 нагород АМА, що в історії музичної премії стало абсолютним рекордом за

кількістю премій. Слід нагадати, що за сумою нагород ця не зовсім мініатюрна дівчина (її зріст складає 178 см) побила самого короля поп-музики Майкла Джексона з його 24 преміями. «Це був складний рік мого життя, але й дивовижний водночас», — сказала співачка, отримуючи заслужені нагороди.

А скандалом церемонії стала заборона колишньої музичної студії Big Machine, з якою співпрацювала Тейлор, виконувати старі хіти на сцені АМА. Зрештою, було досягнуто компромісу і співачка виконала мікс зі старих хітів. Міс Свіфт вийшла на сцену в білосніжній сорочці, на якій великими чорними буквами були надруковані назви попередніх альбомів, окрім останнього — Love, за який вона й отримала нагороду. ■

Тейлор Свіфт.

Варка ВОНСОВИЧ

Повернення українських кораблів, захоплених росіянами у Керченській протоці ще минулого року, викликало не хвилю схвалення у світової спільноти, на що розраховувала російська сторона, а гомеричний регіт. Так, зокрема, відомий російський журналіст Олександр Невзоров, у притаманній йому іронічно-саркастичній формі, прокоментував цю подію: «Повна світова велич». Зауваження стосувалося того факту, що росіяни повністю «розкурочили» катери, знявши й виламавши не лише техніку, а й розетки, лампочки і навіть унітази. «Ми тепер із вами знаємо, для чого було здійснено цей дикий демарш у Керченській протоці. Ми знаємо, що метою були... унітази», — далі «ствібався» над російською воячи-

«ВЕЛИЧІЄ»

«Повна світова велич»

Російський журналіст укотре висміяв керівництво своєї країни

ною представник масмедіа. Далі він зазначив, що сантехніку зняли, а от її вміст залишили, і що так загидити військовій кораблі могли тільки його співвітчизники. «Росії ще тільки належить пройти довгий шлях банальної цивілізації, на який вона навіть ще не стала», — зазначив журналіст.

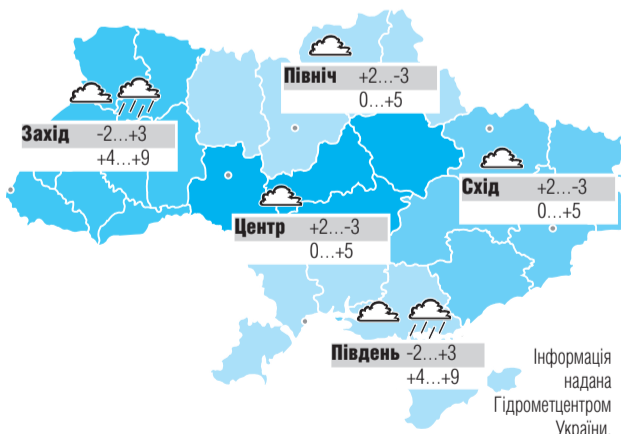
Подібну оцінку події дав і знаний у широких колах художник-карикатурист із «Дойче велле» Сергій Йолкін. Він зобразив главу Російської Федерації на «борту» унітаза з розпростертими руками, як у відомому фільмі «Титанік». «Величнійшій» пози годі й вигадати... ■

ПОГОДА

28 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер південний, 5-10 м/с. Температура вночі -1...+1, удень +2...+4.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, дощ.
Славське: вночі +1...+3, удень +8...+10.
Яремче: вночі 0...+2, удень +6...+8.
Міжгір'я: вночі +4...+6, удень +6...+8.
Рахів: вночі +4...+6, удень +6...+8.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №133

По горизонталі:

1. Легендарний український режисер, реформатор театру, розстріляний в урочищі Сандармох. 7. Фахівець, який знає все про рибу. 8. «Дивлюсь я на ..., та й думку гадаю: чому я не сокіл, чому не літаю?» (пісня). 9. Морський символ. 10. Дорога, обсаджена з обох боків деревами. 12. Дитяча гра. 15. Алкогольний напій, настояний на вишні. 18. Історичний період Середньовіччя, епоха Відродження. 19. Місто в Німеччині. 22. «Як був Лантух, то не було і хліба для мух, а як став Калниш, то появився хліб і ...» (Запорізька приказка). 24. Надзвичайно багата людина. 25. Борець ворожої армії, якого беруть у полон для отримання інформації. 26. Їжа для дрібних жителів моря: рачків, молюсків, морських черв'яків. 27. Хижий птах

По вертикалі:

1. У кавказьких горцях — людина, зв'язана з іншою зобов'язанням взаємної дружби, захисту, гостинності; друг, приятель. 2. Кімната на судні. 3. Світлочутлива оболонка ока. 4. Річка на Західному Поліссі. 5. Ім'я першої коханої Ромео із шекспірівської трагедії. 6. «Чорне

..., гарне ..., а все єдно Чорна Гора, неня моя Чорна Гора, гей, гей, гей!» (пісня). 11. Заглибина в ґрунті, природна або штучно викопана. 13. Народні збори, рада. 14. «Всюди буйно квітне ..., мов до шлюбу вбралася калина» (пісня). 16. Зубчасте колесо. 17. Невеличкий ресторан. 18. Онкологічне захворювання. 20. Друг Ісуса Христа, якого той воскресив із мертвих. 21. Друга назва містичного роману Василя Шкляра «Кров кажана». 23. Число, на яке не можна ділити. 24. Риба з родини осетрових. ■

Кросворд №132 від 26 листопада

ПРИКОЛИ

— Фімо, що ви мені весь час підморгуєте?
— Це нервовий тик.
— Ви такі брехун і негідник. Я вже налаштувалася.

Приходить Абрам до кравця і каже:
— Ви шили ці нещасні штани цілий місяць! Бог створив світ за сім днів, а ви шили штани цілий місяць!
— Ну і що? Ви подивіться на цей світ і подивіться на ці штани.

По парку йдуть чоловік і дружина. Раптом вони бачать на лавочці мужика з портвейном і слідами колишньої інтелігентності на обличчі.
Дружина:
— Це ж мій колишній чоловік!

П'ять років тому я пішла від нього, а він і досі п'є.
Чоловік:
— Так довго не святкують.

— Сарочко, я вас запрошую в музей.
— А ви що, не можете вимовити слово «ресторан»?

Один продавець в універмазі був українолюбивим. Його переводили з секції в секцію, але всюди він засинав за прилавком. Коли це дійшло до директора універмагу, той сказав:

— Переведіть його в секцію чоловічих піжам. Одягніть у піжаму, а на шию повісьте оголошення: «У наших піжамах всюди добре спиться!»

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції:
ukmoloda@ukr.net
Рекламне бюро:
reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації:
454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем —
vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітасмо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою Ⓢ друкуються на правах реклами

Газета друкується
у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. 3009133
«Видавничий дім
«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 680
Верстка та виготовлення
фотоформ —
комп'ютерний центр
редакції «УМ»,
Газета виходить
у вівторок, середу,
п'ятницю—суботу (спільний номер)
Тираж 86734